

Sosiaali- ja terveysministeriö / THL

NAPE-työryhmä
Työryhmän sihteeri Martta October

AI FI 56/2017

30.10.2017

AMNESTY INTERNATIONAL SUOMEN OSASTO

Hietaniemenkatu 7 A

00100 Helsinki

P: 09 5860 440

E: amnesty@amnesty.fi

F: 09 5860 4460

W: www.amnesty.fi

Amnesty International Suomen osaston lausunto Istanbulin sopimuksen toimenpidesuunnitelman luonnoksen yhteenvedosta

Amnesty International on maailman suurin ihmisoikeusjärjestö, jonka toiminta perustuu yksittäisten ihmisten tukeen. Tukijoita on yli 7 miljoonaa, 150 maassa eri puolilla maailmaa. Järjestö on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton. Amnestyn Suomen osasto on kampanjoinut yli kymmenen vuotta naisiin kohdistuvaa väkivaltaa vastaan ja sen puolesta, että naisiin kohdistuva väkivalta tunnustetaan ja tunnustetaan ihmisoikeusloukkaukseksi.

Amnesty International kiittää mahdollisuudesta lausua otsikossa mainitusta asiasta. Lausunrossamme viittaamme Euroopan neuvoston yleissopimukseen naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta *Istanbulin sopimuksena*.

1. Toimeenpanosuunnitelman merkityksestä

Amnesty pitää myönteisenä sitä, että sopimuksen oltua voimassa Suomessa jo yli kaksi vuotta on vihdoin edetty toimeenpanosuunnitelmavaiheeseen. Sopimusvelvoitteita on osin täytetty jo ennen tätä. Esimerkiksi ympärivuorokautinen puhelinpalvelu naisiin kohdistuvan väkivallan ja lähisuhdeväkivallan uhreille on avattu – palvelu jota järjestöt ovat vaatineet yli vuosikymmenen ajan¹. Lasten huolto- ja tapaamisoikeutta koskeva lainsäädäntömuutos on listattu toimenpidesuunnitelmaan: työryhmämietintö on kuitenkin jo lausuntokierroksella. Vaikka sopimuksen voimaantulon jälkeen on naisiin kohdistuvan väkivallan torjumisessa edetty monella tasolla, vasta toimeenpanosuunnitelma kertoo, täytetäänkö sopimusvelvoitteita kunnianhimoisesti, sopimukseen kirjatut ihmisoikeustavoitteet laaja-alaisesti huomioiden, vaiko ei.

2. Katsaus toimintasuunnitelmaluonnoksen yhteenvetoon

Amnesty pitää esitettyä luonnosta osin progressiivisena, aikamme haasteisiin tarttuvana. Erityisen positiivisena pidämme tutkimusta, jolla kartoitetaan väkivaltaa kokeneiden vammaisten naisten ja tyttöjen väkivaltakokemusten yleisyyttä ja palvelujen saatavuutta. Positiivista on myös tutkimuksen edistäminen seksuaalirikosten esitutkintakäsittelystä, tavoitteena viranomaistoiminnan kehittäminen ja seksuaalirikosten juurisyihin vaikuttaminen. Se, mitä tutkimuksen edistäminen käytännössä tarkoittaa ja miten tutkimus

¹ Amnesty vaati 24/7 palvelun toteuttamista ensimmäisen kerran vuonna 2005 (Amnestyn suositukset valtioneuvostolle naisiin kohdistuvan väkivallan torjumiseksi). Monet kumppanijärjestöt ovat vaatineet palvelua jo vuosia ennen tätä.

vaikuttaa juurisyihin, jää kirjauksessa avoimeksi. Kyseistä tutkimusta tukee myös toimenpide, jonka puitteissa arvioidaan rikosprosessia uhrin näkökulmasta ja kartoitetaan hyvät käytännöt oikeusministeriön koordinoimassa työryhmässä.

On tärkeää, että nuorten kanssa toimivien ammattilaisten väkivallan ehkäisyosaamista kehitetään. Myös kampanja, jolla edistetään tasa-arvoa ja vastustetaan väkivaltaa liikunta- ja nuorisotyössä on kiistämättä tarpeellinen. Se, miten tehokkaita nämä toimenpiteet ovat riippuvat täysin toteutuksesta. Parhaimmassa tapauksessa toimenpiteet, joilla toteutetaan valistus- ja koulutusvelvoitteita, tukevat myös toimenpiteitä nuorisotyössä. Toimenpidesuunnitelmassa ehdotetaan myös sen arvioimista, mitä toimenpiteitä tarvitaan naisiin kohdistuvan vihapuheen vähentämiseksi. Vaikka kirjaus on epämääräinen, on hyvä, että tämä usein verkkoympäristössä tapahtuva, laajamittainen naisiin kohdistuva väkivalta on tunnistettu ja on todettu, että sen vähentäminen vaatii kansallisen tason toimenpiteitä.

Ammattihenkilöstön koulutusta koskevissa toimenpiteissä on mukana poliisien, syyttäjien, tuomareiden ja soveltuvien osin myös turvapaikka- ja oleskelulupa-asioita käsittelevien viranomaisten koulutus naisiin kohdistuvasta väkivallasta, traumatuntemuksesta ja uhrin sensitiivisestä kohtaamisesta. Tämä toimenpide on yksi tärkeimmistä ja kannatettavimmista sisällöistä toimintasuunnitelmassa. Senjanetti-sivuston päivitys tukee tätä toimenpidettä. Myös naisvankilan henkilöstön kehittäminen ja tekijöille suunnattujen väkivallan katkaisuohjelmien standardien luominen ovat tarpeellisia. Amnesty pitää myönteisenä erillisen toimenpideohjelman laatimista tyttöjen ja naisten sukuelinten silvonnan ehkäisemiseksi

Toimenpide-ehdotus erityisesti turvapaikanhakijoiden, pakolaisten ja maahan muuttaneiden valistamisen osalta sen sijaan on epämääräinen. Kotoutumispalveluiden kehittäminen tasa-arvoa edistäväksi on toki hyvä asia, ja maahanmuuttajaperheiden ohjaaminen perhekeskustoimintaan myönteistä. Ei kuitenkaan ole perusteltua, että artiklan 13 (valistus ennaltaehkäisevänä toimenpiteenä) toimenpiteet on rajattu vain näille ryhmille. Naisiin kohdistuva väkivalta ja perheväkivalta ovat kulttuurit ja yhteiskunnat läpäiseviä ilmiöitä. Artiklassa 13 nimenomaisesti mainitaan *yleisen tietoisuuden lisääminen*, mutta yleinen tietoisuus ei lisääntynyt esitetyillä toimenpiteillä.

Toimintasuunnitelma sisältää monia kannatettavia uhrien suojeluun liittyviä toimenpiteitä. Erityismaininnan ansaitsee ohjaustoimenpide, jonka tavoitteena on väkivallan uhrien yleisten tukipalvelujen verkostoiminen kuntatasolla hyödyntäen olemassa olevaa yhteistyötä järjestöjen kanssa. Myös toimenpide, jonka tavoitteena on väkivallan ehkäisyn sisällyttäminen maakuntien vastuuseen, edistää hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta, on tarpeellinen, vaikkakin epämääräinen. Turvakotien saavutettavuuden parantaminen ja henkilöstön osaamisen lisääminen ovat myös kiistatta hyviä kirjauksia, mutta herättävät myös kysymyksiä. SERI-keskustoiminnan laajentaminen on konkreettinen ja selkeä tavoitteenasettelultaan. MARAK-toimintamallin levittäminen ja vakiinnuttaminen osaksi väkivallan vastaista työtä on myös Amnesty:n eri yhteyksissä esittämä suositus, ja siten lämpimästi kannatettava toimenpide.

3. Mitä toimintasuunnitelmaluonnoksesta puuttuu?

Amnesty:n Suomen osasto julkaisi yhdessä 14 muun järjestön / toimijan kanssa vuoden 2016 alussa ehdotuksensa Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelmaksi². Rinnakkaisohjelmassa keskeisimmät vaatimuksemme ovat:

² Amnesty:n Joku raja! -työvaliokunnan Istanbulin sopimuksen rinnakkaistoimintaohjelma: <https://frantic.s3.amazonaws.com/amnesty-fi/2016/04/Istanbulin-varjotoimintaohjelma-AMNESTY.pdf>

- Istanbulin sopimukselle tulee pikimmiten laatia uskottava toimeenpanosuunnitelma ja suunnitelman toimenpiteille on varattava jo valtion budjetin kehysriihessä riittävä rahoitus seuraaville vuosille.
- On perustettava naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämiseen erikoistuva yksikkö. Maakuntiin on luotava rakenne, jonka vastuulla on kuntien ja maakuntien palvelujen ja toimintojen tehostaminen naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumiseksi.
- Huoli-, kriisi- ja selviytymisvaiheen palveluja on lisättävä ja niiden on oltava inklusiivisia. Eri toimenpiteitten vaikutuksia on arvioitava ja seurattava.
- Huoltajuus- ja tapaamisoikeuslainsäädäntöä muutettaessa otetaan huomioon naisiin kohdistuva väkivalta sopimuksen velvoittamalla tavalla. Seksuaalirikoslainsäädännön uudistus viedään loppuun ja raiskauksen tunnusmerkistöä muutetaan niin että se perustuu suostumuksen puutteeseen. Rikoslainsäädäntöä on muutettava niin, että seksuaaliseksi ahdisteluksi määritellään muutkin ahdistelun muodot kuin fyysinen kosketus. Lainsäädäntötarve pakkoavioliiton osalta arvioidaan. Poistetaan lainsäädännöstä lisääntymiskyvyttömyysvaatimus sukupuolen juridisen vahvistamisen yhteydessä.

Keskeisten vaatimustemme valossa on selvää, että jo nyt ehdotettujen toimenpiteiden rahoitus on riittämätön. Jos toimenpiteitä lisätään toimintasuunnitelmaan suosittelemallamme tavalla, on rahan ja muun resurssoinnin tarve entistä suurempi. Budjetoitintarve voidaan johtaa naisiin kohdistuvasta väkivallasta aiheutuvien kustannusten perusteella: Suomessa vuodessa n. 2,4 miljardia euroa Euroopan tasa-arvo-instituutin tutkimuksen mukaan.³ Jos budjettitarpeen katoksi määriteltäisiin 5% väkivallan yhteiskunnallemme aiheuttamista kustannuksista, tämä olisi 120 miljoonaa vuodessa.

Palveluverkosto, joka palvelisi kaikkia väkivaltaa kokeneita naisia ja perheväkivallan uhreja Istanbulin sopimuksen edellyttämällä tavalla, vaatii merkittävää lisärahoitusta valtion budjetista.

Toimintasuunnitelmaan on selkeästi kirjattava rahoitustarpeet.

Toimintasuunnitelmaluonnokseen on kirjattu seuraava virke: ”Selvitetään, tarvitaanko osaamiskeskusta liittyen naisiin kohdistuvan ja perheväkivallan torjuntaan”. Järjestöt ja väkivaltatutkijat ovat vaatineet 1990-luvulta saakka naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisen osaamiskeskuksen/koordinaatioyksikön perustamista: tarve on ilmeinen ja perusteltu. Tarvetta on selvitetty myös viranomaisten taholta jo kerran aiemmin. Vuonna 2006 STM julkisti työryhmäraportin, jossa ehdotettiin, että Suomeen perustettaisiin lähisuuhdeväkivallan ja perheväkivallan ehkäisyn vastuuyksikkö, jonka tavoite olisi ehkäisytyön koordinointi ja näihin liittyvän asiantuntemuksen vahvistaminen.

Amnestyn kanta on, että nyt selvitystyön alla olevan osaamiskeskuksen tulee vastata tehtyjen ehdotusten linjoja, kuitenkin niin, että naisiin kohdistuvan väkivallan kaikki muodot huomioidaan Istanbulin sopimuksen velvoitteiden mukaisesti. Osaamiskeskuksella tulee olla uskottavat henkilöresurssit ja taloudelliset voimavarat tehtävänsä suorittamiseen. **Osaamiskeskusta koskeva kokonaisuus on kirjattava jo nyt toimintasuunnitelmaan.**

Palvelupaletin laajentamisen suhteen toimenpidesuunnitelma jättää runsaasti toivomisen varaa. **Kaikkia naisiin kohdistuvan väkivallan uhriryhmiä palvelevia matalan kynnyksen pistäytymiskeskuksia, joissa ei vaadita henkilöllisyystodista, rahaa tai kielitaitoa, on kehitettävä.** Toimintasuunnitelmasta puuttuu suunnitelma valtakunnallisten palvelujen kehittämistä myös selviytymisvaiheeseen. Suomessa ei tällä hetkellä ole mitään turvakotipalvelun jälkeistä erikoistunutta palvelua maankattavasti tarjolla, vaan väkivaltaa kokeneille naisille tarjotut avopalvelut ovat pitkälti järjestöjen varassa. **Suunnitelmat**

³ <http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/MH0414745EN2.pdf>. p. 142

valtakunnallisen, kynnyksettömän ja jalkautuvan palvelukokonaisuuden kehittämisestä on lisättävä toimenpidesuunnitelmaan.

Olemassa olevien palvelujen kehittämiseksi on luotava selkeät indikaattorit. Istanbulin sopimuksen selitysmuistiossa viitataan Euroopan neuvoston suositukseen, jonka mukaan Suomessa tulisi olla noin 500 turvakotipaikkaa⁴. Yksin pääkaupunkiseudulla tulisi olla 110 perhepaikkaa, kun niitä on tällä hetkellä noin puolet tästä. Turvakotipalvelujen valtakunnallistamisen lisäksi esteettömyys ja erikoistuminen ovat asioita, joita koskevat toimenpiteet puuttuvat nyt ehdotetusta suunnitelmasta.

Amnesty julkaisi vuoden 2017 alussa kuntatutkimuksen *Kuka ottaa vastuun? Naisiin kohdistuva väkivalta ja ihmisoikeusvelvoitteiden toteutuminen*⁵. Tutkimuksen toteutti Amnestyyn toimenksiannosta tutkija Satu Lidman. Kuntatutkimuksen suosituksissa todetaan, että jokaisessa tulevassa maakunnassa tulee olla turvakoti ja seksuaalista väkivaltaa kokeneiden tukikeskus. Indikaattorit ovat tässä, ne asettavat realistiset ja sopimuksen velvoitteita vastaavat tavoitteet.

Lainsäädäntöuudistukset, joita rinnakkaistoimintaohjelmassa vaadittiin, on osin huomioitu toimintasuunnitelmaluonnoksessa. Seksuaalisen itsemääräämisoikeuden selkeä vahvistaminen jää tavoitteena epämääräiseksi. Seksuaaliosalainsäädäntöä on uudistettava siten, että raiskaus määritellään suostumuksen puutteen, ei käytetyn väkivallan tai väkivallan uhan kautta. Tämä toimenpide on kirjattava selvästi toimintasuunnitelmaan. Seksuaalirikoslainsäädäntöä koskevat vaatimuksemme on kirjattava selvästi näkyviin toimintasuunnitelmaan.

Viimeinen, merkittävä puute toimintasuunnitelmassa on kansalaisjärjestöjen ohut rooli. Istanbulin sopimuksessa valtio veloitetaan yhteistyöhön kansalaisyhteiskunnan kanssa, ja myös varmistamaan järjestöille riittävät toimintaedellytykset. Toimintasuunnitelmaan on kerätty näkemyksiä järjestöiltä, työryhmissä ja lausuntopyyntöillä. Se, mitä toimintasuunnitelma kaipaa, on kansalaisjärjestöjen roolin selkiyttäminen toimenpiteiden toteutusvaiheessa. Myös järjestöjen rooli on virallistettava naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan toimikunnassa.

4. Istanbulin sopimuksen velvoite inklusiivisuudesta on heikosti huomioitu toimintasuunnitelmaluonnoksessa

Se, millainen väkivaltakokemus on, luo erilaisia tarpeita. Myös se, millainen toimintakyky väkivaltaa kokeneilla naisilla ja tytöillä on suomalaisessa yhteiskunnassa, luo erilaisia palvelutarpeita.

Istanbulin sopimuksen inklusiivisuus tarkoittaa erityisen haavoittuvien naisryhmien ja muiden erityisryhmien huomioonottamista sopimuksen toimeenpanossa. Erityisryhminä sopimus mainitsee artiklan 12 liittyvässä selitysmuistiossa muun muassa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt, paperittomat, prostituoidut, vammaiset, maahanmuuttajataustaiset, huumeidenkäyttäjät ja asunnottomat väkivallan kokijat. Tekstistä käy ilmi, ettei lista ole kattava, vaan luo esimerkin ihmisryhmistä, jotka ovat erityisen haavoittuvassa asemassa eri syistä⁶. Artikla 12 edellyttää, että valtion on suunnattava positiivista

⁴ Vuoden 2017 loppuun mennessä Suomessa on 23 turvakotia ja niissä yhteensä 143 perhepaikkaa.

⁵ Tutkimus kokonaisuudessaan: <https://frantic.s3.amazonaws.com/amnesty-fi/2017/01/Amnestyn-kuntaselvitys-naisiin-kohdistuvasta-v%C3%A4kivallasta.pdf>, tiedote tutkimuksen keskeisistä tuloksista: <https://www.amnesty.fi/kuntapaattajien-tiedoissa-naisiin-kohdistuvasta-vakivallasta-vakavia-puutteita/>

⁶ Istanbulin sopimuksen artikla 12, 3. Tämän luvun mukaisesti toteutettavissa toimita otetaan huomioon ja käsitellään sellaisten henkilöiden erityistarpeet, jotka ovat erityisten seikkojen vuoksi haavoittuvia, ja näissä toimita asetetaan etusijalle kaikkien uhrien ihmisoikeudet. (Valtioneuvoston asetus 53/2015 naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta tehdyn

erityishuomiota haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden erityistarpeiden täyttämiseen ja asetettava uhrien ihmisoikeudet etusijalle.

Amnestyn kuntatutkimuksen (2016) yksi keskeinen huomio oli, että naisiin kohdistuvan väkivallan erityisten riskiryhmien asema suhteessa väkivaltatyön palveluihin on erittäin heikko koko maassa. Ymmärrys siitä, miten ja milloin yksilön kuuluminen yhteen tai useampaan erityisen riskin ryhmään vaikuttaa väkivaltatilanteeseen oli vähäistä.

Luonnostekstissä naisiin kohdistuvaa väkivaltaa kokevista naisryhmistä huomioidaan mm. vammaiset naiset ja tytöt (tosin teksti on sukupuolineutraali) ja seksuaalista väkivaltaa kokeneet. Myös turvapaikanhakijat ja kotoutumispalveluiden piirissä olevat nousevat esille, tosin kysymyksiä herättävällä tavalla, kuten edellä on jo todettu.

Ryhmä, josta mainintaa ei ole, ovat paperittomat. **Väkivaltapalvelut kuuluvat myös paperittomille.** Paperittomuus ja pakolaisuuteen⁷ pakottavat syyt johtavat tilanteisiin, joissa riski kohdata väkivaltaa kasvaa. Sekä turvapaikkaa hakevat että paperittomat naiset ovat sukupuolensa takia erityisessä riskissä joutua väkivallan kohteiksi niin julkisissa kuin yksityisissä tiloissa. Karkoituksen tai käännetyksen pelossa pienikin kynnyks hakea apua voi muodostua liian korkeaksi. Tällä hetkellä kattavaa suunnitelmaa siitä, miten naisiin kohdistuvaa väkivaltaa tai perheväkivaltaa kohdanneiden paperittomien palvelutarpeeseensa vastataan, ei ole. Tietoa palvelujen puutteesta on olemassa⁸.

Toinen ryhmä, jolla on erityinen palvelutarve, ovat päihde- ja mielenterveysongelmista kärsivät naiset ja tytöt. Monitarpeisten väkivaltaa kokeneiden naisten saattaminen esimerkiksi turvakotipalvelujen piiriin vaatii erityistä osaamista. Tämä ei kuitenkaan saa johtaa siihen, että naiset, joilla on kokemuksia sekä katu- että lähisuhdeväkivallasta, eivät saa niitä palveluja, jotka heille kuuluvat.

Kolmantena ryhmänä ovat naiset, jotka kuuluvat seksuaali- tai sukupuolivähemmistöihin. Toimenpidesuunnitelmassa ei ole huomioitu lainkaan naisia, joilla on transtausta, tai naisia, jotka ovat kokeneet väkivaltaa samaa sukupuolta olevan kumppaninsa taholta. Nämä ryhmät ovat usein myös erityisessä riskiryhmässä muiden perheenjäsenten tekemän väkivallan suhteen.

Suomen lainsäädännössä transtaustaisilta naisilta vaaditaan lisääntymiskyvyttömyyttä vahvistaakseen juridisen sukupuolensa. Tämä on ihmisoikeusloukkaus ja sukupuoleen perustuvaa syrjintää. Translain⁹ kokonaisuudistuksen tarve on perusteltavissa myös Istanbulin sopimuksen nojalla: Istanbulin sopimus (artikla 39) kieltää naisten pakkosterilisoinnin. Toimenpiteet lainsäädännön muuttamiseksi puuttuvat nyt esitetystä suunnitelmasta.

Väkivaltaa kokeneiden naisvankien huomioiminen toimenpidesuunnitelmassa on myönteinen asia, mutta heidän erityinen palvelutarpeensa jää huomioimatta. Tämä naisryhmä tarvitsee erityistä tukea siirtyessään vankeudesta vapauteen. Esimerkiksi tukihenkilötoiminnan kehittämistä siten, että suhde aloitetaan jo

Euroopan neuvoston yleissopimuksen voimaansaattamisesta sekä yleissopimuksen lainsäädännönalaa kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain voimaantulosta. Suomen säädöskokoelman n:o 770/2015)

⁷ Istanbulin sopimuksen 12 artiklan 3 kappaletta koskevassa selitysmuistion kohdassa käytetään sanaa 'refugee' yleismerkityksessä, joka viittaa sekä pakolaistatukseen saaneisiin, sotaa ja vainoa pakeneviin että turvapaikanhakijoihin.

⁸ Esimerkiksi Helsingin Diakonissalaitoksen toteuttaman GEMMA8 -hankkeen puitteissa haastattelemat järjestöjen edustajat kertoivat, että niin paperittomat, liikkuvaan väestöön kuuluvat kuin turvapaikkaa hakevat naiset jäävät ilman toipumista edistäviä palveluja väkivaltaa kohdatessaan – väkivallan muodosta riippumatta.

⁹ Laki transseksuaalin henkilön sukupuolen vahvistamisesta:
[http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020563?search\[type\]=pika&search\[pika\]=laki%20transseksuaalin%20henkil%C3%B6n](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020563?search[type]=pika&search[pika]=laki%20transseksuaalin%20henkil%C3%B6n)

vankeusaikana, on esitetty muun muassa Naisten Linjan tukihenkilötoiminnan puitteissa, mutta sen toteuttamiseen ei ole myönnetty varoja.

Toimenpiteitä, joilla turvataan kaikkein haavoittuvimpien ihmisryhmien erityistarpeet esimerkiksi palvelujen saavutettavuuden suhteen, on lisättävä toimenpidesuunnitelmaan.

5. Toimintasuunnitelma ei kata kaikkia niitä naisiin kohdistuvan väkivallan muotoja, joiden torjuminen vaatii erityistoimenpiteitä

Toimenpidesuunnitelman luonnostekstissä on huomioitu joitakin erityistarpeita synnyttäviä naisiin kohdistuvan väkivallan muotoja, kuten seksuaalinen väkivalta, tyttöjen ja naisten sukuelinten silvonta ja naisiin kohdistuva vihapuhe. Myös kunniaan liittyvän väkivallan ja pakkoavioliiton uhka on noteerattu.

On lukuisissa tutkimuksissa todettu, että naisiin kohdistuva väkivalta on dynamiikaltaan samankaltaista vaikka tekotavat ovat erilaisia. On myös todettu, että tiettyjen väkivaltailmiöiden tehokas torjuminen vaatii erikoistumista. Esimerkiksi eron jälkeistä vainoa kokevien tehokas suojeleminen vaatii laaja-alaista, ilmiön tunnistavaa viranomaisyhteistyötä. Samoin ihmiskaupan uhrien auttaminen on tyypillisesti moniammatillista. Ihmisoikeusperustainen ihmiskaupan auttamisjärjestelmä edellyttää, että ihmiskaupan uhrin avun tarpeeseen vastataan välittömästi. Istanbulin sopimuksen lisäksi Suomen valtiota sitoo Euroopan neuvoston ihmiskaupan vastainen yleissopimus, joka velvoittaa turvaamaan uhreille tietyt sopimuksessa luetellut palvelut (artikla 12). Suomessa turvakodeilla on ollut oma tärkeä asemansa tässä palveluvalikossa. Joidenkin turvakotien olisi erikoistuttava vastaamaan ihmiskaupan uhrien tarpeita.

Tehokas puuttuminen naisten kokemaan työpaikkaväkivaltaan – joka on usein seksuaalista häirintää ja häpäisemistä, mutta myös muunlaista henkistä ja fyysistä väkivaltaa – edellyttää sekä ilmiön tunnistavaa johtamiskulttuuria että lainsäädännön suojaa.

Istanbulin sopimuksen toteuttaminen vaatii myös edellämainittujen, tyypillisesti naisiin kohdistuvien väkivaltailmiöiden ehkäisemiseen ja torjumiseen liittyviä tehokkaita ja hyvin koordinoituja toimenpiteitä.

6. Istanbulin sopimuksen tavoite on kunnianhimoinen, siksi myös kansallisen toimenpidesuunnitelman on oltava kunnianhimoinen

Istanbulin sopimuksen analyysi on kristallinkirkas: tyypillisesti naisiin kohdistuvaa väkivaltaa tuottavat sukupuolten epätasa-arvoiset valtasuhteet. Istanbulin sopimuksen tavoitteena on sen artiklan 1 mukaisesti suojella naisia kaikilta väkivallan muodoilta ja edistää kaikkien naisten syrjinnän muotojen poistamista eli edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa yhtenä väkivallan vastaisena keinona. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi Suomessa on otettava huomattavasti rohkeampia, kunnianhimoisempia ja laaja-alaisempia askeleita nyt mitä nyt ehdotettu toimenpidesuunnitelma sisältää.

Kunnioitavasti

Niina Laajapuro

Ihmisoikeustyön johtaja

Pia Puu Oksanen

Sukupuoleen ja seksuaalisuuteen perustuvan syrjinnän asiantuntija

Lisätietoja lausunnosta antaa:

Pia Puu Oksanen, asiantuntija, sukupuoleen ja seksuaalisuuteen perustuva syrjintä, pia.oksanen@amnesty.fi.